

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะในการวิจัยได้ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยสังคม และปัจจัยด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก 2) เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายกต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน 4) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก 5) เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก

1.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ 1) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก จำนวน 202 คน จากประชากรทั้งหมด จำนวน 406 คน คิดเป็นร้อยละ 49.75 ของประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด ดำเนินการสุ่มตัวอย่างรายชื่อกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย 2) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร/ผู้ที่ติดตามดูแลอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 24 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามมีลักษณะคำถามทั้งแบบปลายปิด และแบบปลายเปิด จำนวน 2 ชุด ชุดที่ 1 สำหรับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม และชุดที่ 2 สำหรับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร/ผู้ที่ติดตามดูแลอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ก่อนจะนำแบบสอบถามไป

ใช้ได้มีการทดสอบเครื่องมือ จากการทดสอบความถูกต้องของเนื้อหา โดยคณะอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องภายในเนื้อหา จากนั้นทดสอบความเชื่อมั่น โดยนำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 20 ราย และทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา โดยใช้โปรแกรม คอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค ในปัจจัยการได้รับการ ฝึกอบรม เท่ากับ 0.896 แหล่งความรู้ด้านการเกษตร เท่ากับ 0.873 การได้รับการสนับสนุนการ ปฏิบัติงาน เท่ากับ 0.855 ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตร หมู่บ้าน เท่ากับ 0.900 และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เท่ากับ 0.971

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจนได้แบบสอบถามครบ แล้วนำมาตรวจสอบ ความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล แล้วจึงนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย เครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการคำนวณ โดยใช้สถิติต่างๆ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุดของข้อมูล ค่าสูงสุดของข้อมูล ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และค่ามัธยฐาน และใช้สถิติ T-Test การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way ANOVA) และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่ ศึกษากับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน กำหนดระดับนัยสำคัญทาง สถิติที่ 0.05

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคมของอาสาสมัคร เกษตรหมู่บ้าน

1) ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเป็นเพศชาย มากกว่าเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 54.09 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา

2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.81 คน มีรายได้จากการทำอาชีพในภาคการเกษตร เฉลี่ย 253,269.85 บาท/ปี รายได้จากการทำอาชีพนอกภาคการเกษตร ค่ามัธยฐาน 96,000 บาท/ปี และมีรายได้รวมของครัวเรือนเฉลี่ย 338,227.23 บาท/ปี ส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ เฉลี่ย 18.55 ไร่ มีพื้นที่เช่าเพื่อทำการเกษตรเฉลี่ย 41.43 ไร่ และมีพื้นที่ทำการเกษตรรวมเฉลี่ย 41.29 ไร่

3) ปัจจัยทางสังคม อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เกินครึ่งหนึ่งมีตำแหน่งเป็น คณะกรรมการหมู่บ้าน รองลงมามีตำแหน่งเป็นกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/สรวัดรำนัน

และสมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อบต./เทศบาล ตามลำดับ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรหมู่บ้าน รองลงมาเป็นหมอดินอาสา และผู้แทนสภาเกษตรกรระดับหมู่บ้าน ตามลำดับ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกินกว่าครึ่งหนึ่ง เป็นสมาชิกกลุ่มธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองลงมาเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตามลำดับ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 1 – 5 ครั้งต่อปี เฉลี่ย 9.39 ครั้ง/ปี

1.3.2 ปัจจัยด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1) การได้รับการฝึกอบรมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ได้รับการฝึกอบรมในระดับมาก 5 เรื่อง ดังนี้ การขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) การขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ บทบาทหน้าที่และความสำคัญของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และการสำรวจและเฝ้าระวังศัตรูพืช ตามลำดับ และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับการฝึกอบรมในระดับปานกลาง 2 เรื่อง คือ การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน และเทคนิคการถ่ายทอดความรู้

2) แหล่งความรู้ด้านการเกษตร ระดับการได้รับข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ด้านการเกษตร จากแหล่งต่างๆ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีระดับการได้รับข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ในระดับมาก 3 แหล่ง คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร วิทยุโทรทัศน์ และคู่มือการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ตามลำดับ มีระดับการได้รับข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ในระดับปานกลาง 8 แหล่ง คือ ผู้นำชุมชน การประชุม/สัมมนาฝึกอบรม เพื่อนอาสาสมัครเกษตร/อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน วิทยุกระจายเสียง เจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นๆ เอกสารทางวิชาการ/วารสาร หนังสือพิมพ์ และศึกษาดูงาน ตามลำดับ และพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีระดับการได้รับข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ในระดับน้อย จากอินเทอร์เน็ต

3) การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีระดับการได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานในระดับมาก 2 ด้าน คือการให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และการมาเยี่ยมเยียนและดูแลการปฏิบัติงานจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ตามลำดับ มีระดับการได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานในระดับปานกลาง 7 ด้าน คือการฝึกอบรมด้านการเกษตร สนับสนุนข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร สนับสนุนช่วยเหลือในการ

ประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จัดให้ท่านได้มีโอกาสได้พบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิต/วัสดุทางการเกษตร จากโครงการส่งเสริมการเกษตรต่างๆ สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ ในการปฏิบัติงาน และการไปทัศนศึกษาดูงานการพัฒนาด้านการเกษตรต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ตามลำดับ และมีระดับการได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานในระดับน้อย คือการสนับสนุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เบี้ยเลี้ยงในการปฏิบัติงาน

1.3.3 ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย โดยอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับเห็นด้วยทั้ง 4 ด้าน คือ ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน และประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน ตามลำดับ

1.3.4 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับปานกลางทั้ง 4 ด้าน คือ จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน และประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน ตามลำดับ

1.3.5 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก

1) จากการทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติ t-test พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นอาสาสมัครเกษตรประเภทหมอดินอาสา มีผลการปฏิบัติงานด้าน ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นอาสาสมัครเกษตรประเภทเกษตรกรหมู่บ้าน มีผลการปฏิบัติงานด้านร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน และติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

และมีผลการปฏิบัติงานด้านประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) จากการทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way ANOVA) พบว่าอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษา และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่างกันมีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านที่มีอายุต่างกันมีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ด้าน การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้านแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน และการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านที่มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนต่างกันมีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน และการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่างกัน มีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน และการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3) จากการทดสอบสมมติฐานด้วยการใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) พบว่าการได้รับการฝึกอบรม แหล่งความรู้ด้านการเกษตร การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน และความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ทั้ง 4 ด้าน คือ จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน และติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

1.3.6 ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ในจังหวัดนครนายก

- 1) ปัญหาด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเห็นว่าปัญหาเกิดจาก เกษตรกรบางรายไม่ให้ความสำคัญกับการขึ้นทะเบียนต่างๆ เกษตรกรมักนำเอกสารที่ต้องใช้ในการขึ้นทะเบียนมาไม่ครบตามระเบียบ และเห็นว่าแบบฟอร์มการขึ้นทะเบียนมีรายละเอียดมากเกินไป เกษตรกรบางรายไม่ลงข้อมูลในแบบฟอร์มการขึ้นทะเบียนตามความเป็นจริง และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านขาดความรู้เรื่องเอกสารสิทธิ์ที่ดิน
- 2) ปัญหาด้านการร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเห็นว่าปัญหาเกิดจาก ขาดความร่วมมือจากเกษตรกรในพื้นที่ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เห็นความสำคัญของแผนพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้าน
- 3) ปัญหาด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเห็นว่าปัญหาเกิดจาก ขาดความร่วมมือจากเกษตรกรในพื้นที่ ความต้องการของเกษตรกรไม่ตรงกับที่หน่วยงานนำมาสนับสนุน เกษตรกรมีความต้องการที่หลากหลาย อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านไม่รู้จักเจ้าหน้าที่ที่สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ได้ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านขาดความรู้และวิชาการด้านการเกษตรบางเรื่อง และเกษตรกรในหมู่บ้านไม่เชื่อถืออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
- 4) ปัญหาด้านติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเห็นว่าปัญหาเกิดจาก เกษตรกรมักไม่เชื่อคำเตือน ขาดความรู้เรื่องโรค-แมลงศัตรูพืช และขาดวัสดุ อุปกรณ์ในการทำงาน
- 5) ปัญหาด้านอื่นๆ ได้แก่ เกษตรกรไม่รู้ว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีหน้าที่อะไร ขาดความสามัคคีของเกษตรกรในหมู่บ้าน ไม่มีการสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ไม่สะดวก เนื่องจาก ขั้บรคไม่ได้

1.3.7 ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ เสนอให้มีค่าตอบแทนหรือสวัสดิการในการปฏิบัติงานให้แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน รองลงมาเสนอให้มีการจัดอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตรแก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้มากขึ้น และนำอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านไปทัศนศึกษาดูงานในพื้นที่อื่นๆ เพื่อนำความรู้มาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์

1.3.8 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร/ผู้ที่ติดตามดูแลอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตร โดยเสนอให้พัฒนาความสามารถในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้อื่น โดยฝึกการเป็นวิทยากรเกษตรกร และฝึกเทคนิคการพูดในชุมชน รองลงมาคือให้ความรู้ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เรื่อง โรคและแมลงศัตรูพืช การลดต้นทุนการผลิตพืช ความรู้เรื่องไม้ผล ไม้ยืนต้น และพืชผัก ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่ การผลิตข้าว การเลือกใช้สารเคมีที่ถูกต้องและเหมาะสม และการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร นอกจากนี้ควรมีการสร้างทัศนคติต่อการปฏิบัติงานในฐานะอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยการทบทวนบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้ทราบ เพื่อสร้างความเข้าใจและเห็นถึงความสำคัญของการปฏิบัติงานในฐานะอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน นอกจากนี้มีข้อเสนอแนะให้พัฒนาทักษะในการเป็นผู้นำเกษตรกร โดยพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้มีบุคลิกภาพของผู้นำ และเข้าใจหลักการเป็นผู้นำที่ดี ส่วนในการพัฒนาด้านอื่นๆ ควรมีการถ่ายทอดความรู้ในกิจกรรมที่อาสาสมัครเกษตรดำเนินการอยู่ และพาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านไปทัศนศึกษาดูงานเพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการทำงาน

2. อภิปรายผล

2.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านร้อยละ 77.7 เป็นเพศชาย ซึ่งมากกว่าเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 54.09 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเพศชายมีความสะดวกในการปฏิบัติงานมากกว่าเพศหญิง คนที่มีอายุเกิน 50 ปี มักจะเป็นบุคคลที่มีการสั่งสมประสบการณ์การทำงานมากพอ และการศึกษาขั้นพื้นฐานของคนในช่วงอายุนี้ คือระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 42) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีส่วนใหญ่ คือร้อยละ 75 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 51 ปี และจบการศึกษาระดับประถมศึกษา

2.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.81 คน มีรายได้จากการทำอาชีพในภาคการเกษตร เฉลี่ย 253,269.85 บาท/ปี รายได้จากการทำอาชีพนอกภาคการเกษตร ค่ามัธยฐาน 96,000.00 บาท/ปี และมีรายได้รวมของครัวเรือนเฉลี่ย 338,227.23 บาท/ปี ส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง ไม่เกิน 10 ไร่ เฉลี่ย 18.55 ไร่ มีพื้นที่เช่าเพื่อทำการเกษตรเฉลี่ย 41.43 ไร่ และมีพื้นที่ทำการเกษตรรวมเฉลี่ย 41.29 ไร่ จากผลการวิจัยพบว่าอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก มีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเองน้อยกว่าพื้นที่เช่า อาจเนื่องมาจากราคาที่ดินในจังหวัดนครนายกมีราคาสูงเกษตรกรจึงขายที่ดินแล้วเช่าพื้นที่ทำการเกษตรแทน และอาจเนื่องจากเกษตรกรในจังหวัดนครนายกนิยมเช่าพื้นที่ในการทำนาข้าวเป็นแปลงใหญ่ติดต่อกันเพื่อความสะดวกในการบริหารจัดการ จึงทำให้มีพื้นที่เช่าทำการเกษตรมาก สอดคล้องกับ อรวรรณ จินะใจหาญ (2554: 50) ศึกษาการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดเชียงราย พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดเชียงราย ร้อยละ 39.8 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 3 คน ต่างจากคำรี ชาวพะเยา (2554: 50) ศึกษาการมีส่วนร่วมของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านในการดำเนินงานพัฒนาที่ดิน จังหวัดพะเยา พบว่าหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน มีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเองเฉลี่ย 16.90 ไร่ และมีพื้นที่เช่าเพื่อทำการเกษตรเฉลี่ย 12.15 ไร่ ในส่วนของรายได้ หมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน ร้อยละ 53.1 มีรายได้รวมอยู่ในช่วง 50,000 - 100,000 บาทต่อปี และมีรายได้เฉลี่ย 86,129.23 บาท อาจเนื่องจากอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านแต่ละรายมีรายได้แตกต่างกันมากและมีการทำการเกษตรที่แตกต่างกันออกไปทำให้มีรายได้ไม่เท่ากัน

2.3 ปัจจัยทางสังคมของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ร้อยละ 59.4 มีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน รองลงมา มีตำแหน่งเป็นกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ร้อยละ 89.1 ยังมีตำแหน่งเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน รองลงมาเป็นหมอดินอาสา และผู้แทนสภาเกษตรกรระดับหมู่บ้าน ตามลำดับ อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ร้อยละ 66.8 เป็นสมาชิกกลุ่มธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร การที่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีตำแหน่งต่างๆ ในหมู่บ้านหลายตำแหน่งอาจเนื่องมาจากมีลักษณะความเป็นผู้นำ มีความรู้ความสามารถ และความเสียสละ ทำให้ได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนของหมู่บ้านในการปฏิบัติงานต่างๆ และอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ส่วนใหญ่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ระหว่าง 1 – 5 ครั้งต่อปี รองลงมา 6 – 10 ครั้งต่อปี เฉลี่ย 9.39 ครั้ง/ปี ซึ่งจะเห็นว่าอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

การเกษตรอยู่เสมอทั้งนี้อาจเพื่อขอคำปรึกษาในการแก้ไขปัญหาต่างๆ หรือต้องการความรู้และเทคโนโลยีการเกษตรใหม่ๆ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านบางรายมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรน้อย อาจเนื่องมาจากไม่คุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่จากการโยกย้ายเปลี่ยนแปลงเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล ทำให้การติดต่อประสานงานขาดความต่อเนื่อง สอดคล้องกับ กัมปัล แก้วมีศรี (2545: 31,78) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี พบว่าอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่ได้รับตำแหน่งทางสังคม โดยร้อยละ 47.3 มีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน และส่วนใหญ่มีตำแหน่งทางสังคม 1-3 ตำแหน่ง ซึ่งตำแหน่งทางสังคมเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน และสอดคล้องกับ อรพรรณ จินะใจหาญ (2554: 43) ศึกษาการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดเชียงราย พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลร้อยละ 96.7 เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร/สถาบันต่างๆ โดยส่วนใหญ่เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองลงมาเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร และสอดคล้องกับ ชวีชัย กฤตรัชชรัตน์ (2553: 49) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบล ร้อยละ 44.16 มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน จำนวน 6-10 ครั้งเฉลี่ย 7.96 ครั้งต่อปี

2.4 ปัจจัยด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

การได้รับการฝึกอบรมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดในประเด็นย่อยมีการได้รับการฝึกอบรมในระดับปานกลาง 2 เรื่อง คือ การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน และเทคนิคการถ่ายทอดความรู้ อาจเนื่องมาจากทั้งสองเรื่องนี้ต้องใช้ความรู้และความชำนาญค่อนข้างมากและต้องใช้เวลาในการฝึกอบรม ทำให้หาวิทยากรในการฝึกอบรมเรื่องนี้ยาก และอบรมเนื้อหาได้เพียงหลักการเบื้องต้น ทำให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านการได้รับการฝึกอบรมในสองเรื่องนี้ไม่มากเท่าที่ควร

ระดับการได้รับข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ด้านการเกษตร จากแหล่งต่างๆ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีระดับการได้รับข้อมูล ข่าวสารความรู้ในระดับมาก 3 แหล่ง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร วิทยุโทรทัศน์ และคู่มือการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ตามลำดับ อาจเนื่องมาจากกรมส่งเสริมการเกษตรมีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบระดับตำบลทำให้มีความใกล้ชิดกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ส่วนวิทยุโทรทัศน์เป็นสื่อที่เข้าถึงบุคคลได้ทุกเพศทุกวัย และรวดเร็ว มีรายการเกี่ยวกับความรู้ด้านการเกษตรหลายรายการ

ให้เกษตรกรได้ติดตาม และคู่มือการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ซึ่งอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านทุกคนต้องมีเพื่อใช้ในการศึกษารายละเอียดในการปฏิบัติงาน และให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านจัดบันทึกการปฏิบัติงาน ทำให้สามารถทบทวนได้ว่าได้ปฏิบัติงานอะไรไปบ้างและมีปัญหาอะไรบ้างเกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน และอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีระดับการได้รับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ในระดับน้อย จากอินเทอร์เน็ต อาจเนื่องมาจากอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีอายุเฉลี่ยเกิน 50 ปี ทำให้ไม่สามารถใช้คอมพิวเตอร์ในการค้นหาข้อมูลได้ สอดคล้องกับ กัมปัล (2545: 42) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี พบว่าอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่ ร้อยละ 88.7 ได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ รองลงมาได้รับความรู้โดยการเข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มเติม

การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานในระดับมาก 2 ด้าน ได้แก่ การให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และการมาเยี่ยมเยียนและดูแลการปฏิบัติงานจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีระดับการได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานในระดับน้อย คือการสนับสนุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เบี้ยเลี้ยงในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เนื่องจากอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านยังไม่มีค่าตอบแทนการปฏิบัติงานเป็นรายเดือน โดยได้รับค่าตอบแทนในการปฏิบัติงานเฉพาะบางกิจกรรม เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจึงคอยให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหา และเยี่ยมเยียนดูแลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีกำลังใจในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ รัชชัย กฤตราชนันต์ (2553: 64) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลได้รับการสนับสนุนจากกรมพัฒนาที่ดินโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบล ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

2.5 ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย อันดับแรก คือการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน รองลงมา คือร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน และสุดท้าย คือการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน ตามลำดับ และเมื่อพิจารณารายประเด็นย่อยพบว่าอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับเห็นด้วย

อย่างยิ่ง 3 ประเด็น คือ ร่วมสำรวจพื้นที่ที่ประสบภัยกับเจ้าหน้าที่ ช่วยเหลือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย และการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) ตามลำดับ อาจเนื่องจากบุคคลที่มาทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีจิตอาสาต้องการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานและช่วยเหลือเพื่อนเกษตรกรในการแก้ไขปัญหาการเกษตร ทำให้เห็นด้วยกับบทบาทหน้าที่ที่ได้รับจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยเป็นเรื่องเร่งด่วนต้องได้รับการแก้ไขปัญหาอย่างทันท่วงทีเพื่อช่วยเหลือพี่น้องเกษตรกร ทำให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเห็นความสำคัญในเรื่องนี้มาก และสอดคล้องกับหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยที่ผู้ที่จะขอรับความช่วยเหลือได้นั้นต้องมีการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) ก่อน สอดคล้องกับอรรถพร จินะใจหาญ (2554: 57) ศึกษาการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดเชียงราย พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดเชียงราย มีความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย

2.6 ผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัด

นครนายก

ผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับปานกลางทั้ง 4 ด้าน อันดับแรกคือจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน รองลงมาคือติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน และสุดท้ายคือประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้านตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณารายประเด็นย่อยพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับมาก 6 ประเด็น อันดับแรกคือร่วมกับเจ้าหน้าที่ออกสำรวจแปลงของเกษตรกรผู้ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) รองลงมาคือช่วยนัดหมายเกษตรกรประชาสัมพันธ์หลักเกณฑ์และขั้นตอนการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) เข้าร่วมให้ข้อมูลและตรวจสอบในเวทีประชาคมการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) มีการประชาสัมพันธ์หลักเกณฑ์และขั้นตอนการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) และสุดท้ายร่วมสำรวจพื้นที่ที่ประสบภัยกับเจ้าหน้าที่ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เห็นด้วยกับการปฏิบัติงานติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้านเป็นอันดับแรก อาจเนื่องมาจากทั้งสองด้านนี้เป็นงานนโยบายที่ได้รับจาก

ทางรัฐบาลในการให้ความช่วยเหลือเกษตรกร อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านจึงให้ความสำคัญและปฏิบัติงานทั้งสองด้านนี้มากกว่างานด้านอื่น สอดคล้องกับ สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554:78) ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าเกษตรกรหมู่บ้านปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับ วิวัฒน์ ภูพร้อม และคณะ (2555: 1327) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่าอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง

2.7 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก

2.7.1 **อายุ** อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านที่มีอายุแตกต่างกันมีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้านแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 51 – 60 ปี รองลงมา 41 – 50 ปี เฉลี่ย 54.09 ปี อาจเนื่องมาจากอายุที่มากขึ้นหมายถึงผ่านการทำงานด้านการเกษตรมานาน ทำให้มีทักษะและประสบการณ์ในการทำงาน มีบุคลิกที่น่าเชื่อถือเป็นที่น่าไว้วางใจ อีกทั้งยังเป็นผู้รู้จักพื้นที่เป็นอย่างดี ทำให้เกษตรกรในพื้นที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล แต่ถ้าอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านที่มีอายุเกินกว่า 60 ปีขึ้นไป มีแนวโน้มว่าจะมีผลการปฏิบัติงานด้านนี้ลดลงเนื่องจากการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้านในปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ประกอบการจัดเก็บข้อมูลมากขึ้นทำให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านที่มีอายุมากไม่สามารถปฏิบัติงานได้ดีเท่าที่ควร สอดคล้องกับวิโรจน์ ศรีสุคตพงศ์ (2552: 68) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (อสม.กฟผ.) พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ อสม.กฟผ. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.7.2 **ระดับการศึกษา** อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน และการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเนื่องมาจากการทำการเกษตรในปัจจุบันมีความหลากหลาย มีการนำเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่มาใช้มากขึ้น อีกทั้งต้องเผชิญกับสถานการณ์

และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทำให้เพียงความรู้จากประสบการณ์ในการทำการเกษตรที่สั่งสมมาไม่เพียงพอในการปฏิบัติงานเพื่อให้ความช่วยเหลือเกษตรกรได้ ดังนั้นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษาสูงอาจมีช่องทางในการรับความรู้จากสื่อต่างๆ ที่รวดเร็วและทันสมัย เช่น อินเทอร์เน็ต ได้ดีกว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษาน้อยกว่า

2.7.3 จำนวนแรงงานในครัวเรือน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนแตกต่างกันมีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน และการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.81 คน อาจเนื่องมาจากอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนมากจะช่วยลดภาระความรับผิดชอบของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในการหาเลี้ยงครอบครัวลงทำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่

2.7.4 การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นหมอดินอาสา มีผลการปฏิบัติงานด้านร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นเกษตรหมู่บ้าน มีผลการปฏิบัติงานด้านร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน และติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีผลการปฏิบัติงานด้านประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเนื่องมาจากหมอดินอาสาและเกษตรหมู่บ้าน เป็นตัวแทนเกษตรกรในท้องถิ่นที่ได้รับการคัดเลือกจากหน่วยงานเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญด้านการเกษตรที่ในหมู่บ้านมีความรู้ความชำนาญในสาขานั้นๆ ทำให้ได้รับความไว้วางใจจากเกษตรกรมากกว่าคนที่ไม่เป็นอาสาสมัครเกษตร แต่ถ้าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีตำแหน่งเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ หลายสาขาอาจทำให้การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากต้องปฏิบัติงานในหลายตำแหน่งเกินไป สอดคล้องกับ กัมปัลล แก้วมีศรี (2545: 31,78) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี พบว่าตำแหน่งทางสังคมเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน

2.7.5 การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่างกัน มีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน และการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เฉลี่ย 9.39 ครั้ง/ปี อาจเนื่องมาจากการปฏิบัติงานทั้งสองด้านนี้มีระเบียบหลักเกณฑ์ที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนดไว้ ทำให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจำเป็นต้องติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างถูกต้อง

2.7.6 ปัจจัยด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน คือการได้รับการฝึกอบรม แหล่งความรู้ด้านการเกษตร การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน และความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน และติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

การได้รับการฝึกอบรมเป็นการเสริมสร้างความรู้ความสามารถ เพื่อให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความมั่นใจสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการจัดฝึกอบรมให้ความรู้ที่เหมาะสมแก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านอย่างต่อเนื่องจึงมีส่วนส่งเสริมให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านปฏิบัติงานได้ดีขึ้น

แหล่งความรู้ด้านการเกษตรเป็นช่องทางในการรับข้อมูลข่าวสารความรู้ด้านการเกษตรถ้าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านสามารถรับข้อมูลข่าวสารได้จากหลายช่องทางจะช่วยให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านรับข้อมูลข่าวสารได้เร็วขึ้น และถ้าหน่วยงานเลือกช่องทางการส่งข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสมให้แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านแล้วก็จะทำให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับข้อมูลถูกต้อง รวดเร็ว และทั่วถึง

การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานที่เพียงพอ ช่วยให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างราบรื่น และเกิดขวัญกำลังใจในการทำงาน

ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความคิดเห็นและรู้สึกอย่างไรกับบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้

ปฏิบัติงาน ทำให้หน่วยงานเข้าใจอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมากขึ้น ถ้าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานที่ดีแล้วย่อมมีความรู้สึกที่อยากปฏิบัติงานนั้นๆ ให้ประสบผลสำเร็จด้วย

จากผลการวิจัยที่ได้มีความสอดคล้องกับ ธวัชชัย กฤตรัชตนันต์ (2553:48) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่าจำนวนแรงงานที่ทำการเกษตรในครัวเรือน แหล่งความรู้ด้านการพัฒนาที่ดิน การสนับสนุนจากกรมพัฒนาที่ดิน มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เซอร์เมอร์ฮอร์น และคณะ (2008: 151) อ้างถึงใน ทรรศน์พร ไหมสมบุญ (2550: 24) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของบุคคล ได้แก่ ลักษณะเฉพาะบุคคล เช่น เพศ อายุ ความรู้ความสามารถ ทักษะ ทักษะจิต แรงจูงใจในการทำงาน และการสนับสนุนจากองค์กร

2.8 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก

2.8.1 ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1) เกิดจากเกษตรกร โดยเกษตรกรบางรายไม่ให้ความสำคัญกับการขึ้นทะเบียน นำหลักฐานมาประกอบการขึ้นทะเบียนต่างๆ มาไม่ครบถ้วน เห็นว่าแบบฟอร์มการขึ้นทะเบียนมีรายละเอียดมากเกินไป เกษตรกรบางรายไม่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล และไม่เชื่อการแจ้งเตือนของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน อาจเกิดจากเกษตรกรไม่รู้ว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีบทบาทหน้าที่อะไร และขาดการประชาสัมพันธ์หลักเกณฑ์และความสำคัญของการขึ้นทะเบียนต่างๆ ทำให้เกษตรกรไม่เข้าใจถึงความจำเป็นในการขึ้นทะเบียนต่างๆ

2) เกิดจากตัวอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเอง โดยอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเองยังขาดความรู้ ความเข้าใจด้านการเกษตรในหลายๆ เรื่อง เช่น เรื่องโรคแมลงศัตรูพืช เรื่องเอกสารสิทธิ์ที่ดิน อีกทั้งไม่รู้จักเจ้าหน้าที่ที่สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ได้ และไม่มีการสร้างเครือข่ายระหว่างอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน ซึ่งทำให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านขาดความน่าเชื่อถือ ส่งผลให้เกษตรกรไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

3) เกิดจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เห็นความสำคัญของแผนพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้าน สิ่งนำไปสนับสนุนไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร อีกทั้งขาดวัสดุ อุปกรณ์สนับสนุนการทำงานของอาสาสมัคร

เกษตรกรหมู่บ้าน จึงทำให้การปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

2.8.2 ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกร

หมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน โดยอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีข้อเสนอแนะส่วนมากคือเรื่องค่าตอบแทนหรือสวัสดิการในการปฏิบัติงาน รองลงมาคือให้มีการจัดอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตรแก่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านให้มากขึ้น ให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประสานงานกับอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านและอาสาสมัครเกษตรกรอื่นๆ อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจุบันค่าครองชีพสูงทำให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านต้องแบกรับภาระในการออกไปปฏิบัติงาน จึงมีความต้องการค่าตอบแทนหรือสวัสดิการในการปฏิบัติงาน และอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านขาดความรู้ด้านการเกษตรในหลายเรื่อง จึงมีความต้องการความรู้เพิ่มเติมเพื่อที่จะได้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ ทั้งจากการฝึกอบรมและจากตัวเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับ สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 68) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าปัญหาที่พบมากที่สุดร้อยละ 36.6 คือกิจกรรมพัฒนาการเกษตรที่ได้รับไม่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร รองลงมาคือกรณีที่หน่วยงานไม่มีแบบฟอร์มการจัดเก็บข้อมูลการผลิตพืชและกำหนดรายงานที่ชัดเจน และมีข้อเสนอแนะในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน คือให้มีการฝึกอบรมเกษตรกรหมู่บ้านบ่อยครั้งและต่อเนื่อง รองลงมาคือเสนอให้มีค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน

2.8.3 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ซึ่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร/ผู้ติดตามดูแลอาสาสมัครหมู่บ้านเป็นผู้ตอบ ส่วนมากเสนอแนะให้พัฒนาความสามารถในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือให้คำแนะนำปรึกษากับผู้อื่น โดยฝึกการเป็นวิทยากรเกษตรกร และฝึกเทคนิคการพูดในชุมชน ให้แก่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน รองลงมาให้พัฒนาความรู้ ความสามารถด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรรวม อาจเนื่องจากอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถด้านการเกษตรดี แต่ไม่สามารถพูดถ่ายทอดให้เกษตรกรรายอื่นเข้าใจได้ ดังนั้นเพื่อให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านสามารถถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีการเกษตรให้แก่เกษตรกรในหมู่บ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงควรพัฒนาความสามารถในการเป็นวิทยากรเกษตรกรให้มากขึ้น

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายกมีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนดให้ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในครั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนี้

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

1) จากการศึกษา พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต้องการให้ภาครัฐสนับสนุนการปฏิบัติงาน ดังนั้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ รวมถึงค่าตอบแทนหรือสวัสดิการตามความเหมาะสม เพื่อให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้ดีมากยิ่งขึ้น

2) จากการศึกษา พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ขาดความรู้ด้านการเกษตรในหลายๆ เรื่อง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตรตามบริบทของพื้นที่นั้นๆ แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความรู้ความสามารถเพียงพอในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อกรมส่งเสริมการเกษตร

1) จากการศึกษา พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรไม่เข้าใจแบบฟอร์มการขึ้นทะเบียนต่างๆ ของหน่วยงาน ทำให้กรอกข้อมูลไม่ถูกต้อง ดังนั้นควรปรับปรุงแบบฟอร์มในการขึ้นทะเบียนต่างๆ ให้ชัดเจนและเข้าใจง่าย พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจเพื่อให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรสามารถกรอกข้อมูลได้ถูกต้องตามที่หน่วยงานต้องการ

2) ประชาสัมพันธ์หลักเกณฑ์และความสำคัญของการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) และการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) ให้เกษตรกรทราบและเข้าใจขั้นตอนการขึ้นทะเบียน

3) จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรหลายรายไม่เข้าใจและไม่ทราบถึงบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ดังนั้นควรประชาสัมพันธ์บทบาทหน้าที่และความสำคัญของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้เกษตรกรทั่วไปทราบ และเข้าใจบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตร

หมู่บ้านมากขึ้น เพื่อให้เกษตรกรเกิดความไว้วางใจและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

4) จัดทำสื่อในการประชาสัมพันธ์โครงการและความรู้ด้านการเกษตรต่างๆ ผ่านทางวิทยุโทรทัศน์ และแผ่นวีดิทัศน์ให้แก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรใช้เป็นสื่อในการส่งเสริมการเกษตร

5) จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านที่มีรายละเอียดในการปฏิบัติงาน และมีขนาดพกพาสะดวก แจกจ่ายแก่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านเพื่อใช้ประกอบการปฏิบัติงาน

3.1.3 ข้อเสนอแนะต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน โดยเปิดโอกาสให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านและเกษตรกรเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในทุกระดับ เพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านการเกษตรที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่มากที่สุด

2) ควรให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านให้มากขึ้น

3.1.4 ข้อเสนอแนะต่อสำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ

1) ควรให้การสนับสนุนและการติดตาม ดูแล การปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ใช้ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเป็นตัวขับเคลื่อนงานอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน โดยจัดให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านได้มีโอกาสพบปะกัน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้นำความรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ มาให้แก่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน และเป็นเวทีในการปรึกษาหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงาน

3) เมื่อครบวาระการทำงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน หรือมีเหตุให้พ้นสภาพความเป็นอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ให้ดำเนินการจัดประชุมเพื่อคัดเลือกผู้ที่มีความพร้อมและมีคุณสมบัติเหมาะสมในการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

4) ผลักดันให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน เกิดการรวมตัวสร้างเครือข่ายอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านตั้งแต่ระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับงานอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน และขอรับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานต่างๆ

5) จัดให้มีการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในรูปแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ได้แก่

(1) การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตรแก่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในเรื่องที่ยังขาดความรู้อยู่ เช่น เรื่องโรค แมลงศัตรูพืช การลดต้นทุนการผลิตพืช การผลิตไม้ผล ไม้ยืนต้น และพืชผัก เป็นต้น

(2) เสริมสร้างทักษะการเป็นผู้นำเกษตรกรกรให้แก่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน เช่น บุคลิกภาพของผู้นำ การเป็นวิทยากรเกษตรกร ทักษะในการติดต่อประสานงาน เป็นต้น

(3) การจัดเวทีเสวนา ให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ด้านการเกษตรกับเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการทำ การเกษตร และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านด้วยกันเอง

(4) ศึกษาดูงาน โดยนำอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านไปศึกษาดูงานในพื้นที่ที่มีการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จ และศึกษาดูงาน เทคโนโลยีการเกษตรใหม่ๆ ให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านเกิดแรงบันดาลใจในการทำงาน

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน โดยศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับปรากฏการณ์ พฤติกรรมในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน และนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร/ผู้ที่ติดตามดูแลอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ปรับปรุงและวางแผนการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกร

3.2.2 ควรศึกษาการบริหารเครือข่ายอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน เพื่อศึกษาการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านอย่างเป็นระบบ และนำผลการศึกษามาพัฒนาการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น